אויפ'ן אידישען ביכער און צייטונגס מארק

פון א. ר.

די סאציאליסטען אין אלע לענדער זענען צוטהיילט צווישען זיך וועגען דער פראגע פון מלחמה. און דאס איז אויך דער פאל מיט די אידיש סאציאליסטען. בע זונדערס אין די פעראייניגטע שטאטען. אמת די מאיאריטעט פון די אמערי קאנער אידישע סאציאליסטען גרופירט זיך ארום דעם "פיפעלס קאונסיל", עס זענען אבער אויך פערהאן אזעלכע וועל כע טזליען זיך ארום נאמפערסעס "אליי־ענס". האבען זיך בעטהיליגט אין דער מיניאפאליסער פאטריאטישער קאנווענ־שאן, און ווילט איהר וויסען זייער מיינונג וועגען דעם פיפעלס־קאונסיל. לעזט מ. קאטין'ס ארטיקעל וועגען זיי אין דער פילאדעלפיער "אידישע וועלט".

שרייבט מ. קאטין, איינער פון די דעלעגאטען צו דער פאטריאטישער קאנ־ווענשאן, וועגען דעם "פאלקס־ראטה", וועלכען ער רופט אז די "סעפערעט־פיעס־ניקעס".

"מיר וועלען שוין ניט ריידען דערפון וואס זייערע בעשטרעבונגען האבען ניט די מינדעסטע ממשות אויף צו ווירקען, אז אמעריקא זאל מאכען א סעפעראטען פריעדען. אבוואהל אמעריקא האט קיין אפיציעלען אב מאך ניט מיט די עלליאנס וועגען דעם, צו נידריג וואלט שוין אמעריקא געווען, צו קאפיטאליסטיש אבגע־פרעסען, צו אונטערשליף, צו גע־פיהלאז צו די ליידען פון אנדערע און צו נאציאנאל דעגענערירט וואלט זי געווען אז מען זאל קאנען ערווארטען פון איהר אזא שריט. אבער ניט נור אמעריקאס ערנידערונג און בע ליידיגונג פריידיגען זיי דאך דער־מיט: די ביסעל אידען, וועלכע זיי־נען אויך, צו אונזער שמאך און צו אונזער שאנדע, אריינגעשלעפט גע־וואָרען אין דיזער דעגראדירנדער און דעגראדירטער בעוועגונג פיהר רען צו דער ערנידערונג און בעליידי־גונג פון אונזער איינענעם פאלק. ווייל נור מענשען וועמען עס ארט ניט. אז מען זאל זייער איינענעם פאלק שפייען אין פנים. און מען זאל זייער איינענעם פאלק דיקטי־רען און בעהערשען. אז זייער איי־נענער פאלק, זאל דולדען און שוויי־גען און אדיבערטראגען וואס מען זאל איהם ניט טהאן. — נור אזעל־כע מענשען קאנען דאך פריידיגען עס צו אן אנדער פאלק און קאנען זיך פארשטעלען, אז אן אנדער פאלק קאן אזוי הכנעה'דיג, אזוי שפלוס־דיג זיין.

אבער איז דען בלויז דאס אליין. וואס די מענשען פון פיפלס־קאונ־סיל ברייגען מיט זייער פראפאג־נאנדא פון א סעפעראטען פריעדען וואס אמעריקא זאל שליסען מיט'ן קאיזער? ניין, דערמיט וואס זיי ווי־לען, אז אמעריקא זאל זאגען: מיר זיינען צו שוואך, מיר האבען קיין כח ניט צו שטעהן פאר אונזער רעכט, מיר פערבויגען אונזער כבוד, אונזערע רעכטע לויט אינטערנאציא נאלען געזעץ און מיר מאכען שלום — דערמיט וואס זיי ווילען. אז אמע ריקא זאל אזא סעפעראטען שלום מאכען ברייגען: זיי דאך אונגליק פאר א גאנצער וועלט, וועלכע פער בלוטעט אונטער דעם מיליטערישען שטיוועל פון א האהנצאלערן און שטארבען מיט דיזע פריידיגען זיין גבורה. פונקט אזוי ווי די "סעפערעט פיסניקעס" האבען עס געטהאן אין רוסלאנד".

* * *

אינ'ם "פריינד", דעם ארגאן פון "אר בייטער רינג" שרייבט, י. פיראזשניקאוו וועגען דעם מאנגעל אין עסטעטיק אין דעם אידישען לעבען. און אנציינענדיג דעם צוישטאנד, קומט דער שרייבער צום שלום אז מען דארף, אום צו ענטוויקלען עסטעטיק ביי אידען

אנפאנגען א מעכטיגע פראפאגאנ־דא אין דער אידישער פרעסע (דאס וועט זיין א דאנקבארע טעמא פאר אידישע שריפטשטעלער און א העכסט אינטערעסאנטער לעזע שטאף פאר די אידישע פאלקס־מא סען). מען דארף אראנזשירען וועג־נען דעם עפענטליכע פארלעזונגען, פערפאסען וועגען דעם בעלעטרים־טישע ערצעהלונגען. דראמאטישע פיעסען א. ד. ג. אבער וויכטיגער פון

אלץ וועט זיין צו גרינדען ספעציע־לע "עסטעטישע פעראיינען" און גע זעלשאפטען, וועלכע זאלען האבען אלס זייער אויפגאבע אויסצוזוכען אלערליי מעגליכע מיטלען ווי צו פער שפרייטען צווישען די אידישע פאלקס־מאסען עסטעטישע אידעען. און ווי אריינצוברענגען אינ'ם אל־טעגליכען אידישען לעבען וואס מעהר קונסט און עסטעטיק אין אלע זייערע פערשיעדענע פארמען — מיט איין וואָרט — ארבייט אין דא לרוב, מען דארף נאר אנפאנגען.

* * *

"דהי סטארי אף ביבעל טראנסלייט שאנס". פון מאקס ל. מרגליות איז ער שיענען אויפ'ן ביכער מארק. און איז ארויסגעגעבען פון דער "רוסשאיש פאב־ליקישאן סאסייטי".

ווי דייטשלאנד האט געפלאנט צו באפאלען ענגלאנד

אין איינעם פון די לעצטע נומערען פון דער בעוואוסטער ענגלישער צייטונג „מאנטשעסטער גארדיען" איז אבגע־דרוקט געוואָרען אן ארטיקעל וועלכער וועט זיכער ווערען איינס פון די וויכ־טיגסטע קאפיטלען אין דער געשיכטע פון ענגלאנד.

אין דיעזען ארטיקעל ווערט דערצעהלט ווי אזוי ריטשארד בוידדאן האלדעין, דער געוועזענער קריעגס מיניסטער פון ענג־לאנד, האט עסליכע יאהר פאר דעם איצ־טיגען קריעג געפיהרט אונטערהאנדלונ־גען מיט קייזער ווילהעלם, קאנצלער פאן בעטהמאן האלוועג, ארטיראל פאן טיר פיטץ, דאמאלס דייטשער פלאטען מי־ניסטער און אנדערע פיהרער פון דייטש־לאנד. די אונטערהאנדלונגען וואס זיי־נען געפיהרט געוואָרען נאך מיט אכט יאהר פאר דעם איצטיגען קריעג האבען, הויפטזעכליך, געהאט צו טהאן מיט ענג־לאנדס שטעלונג אין פאל דייטשלאנד זאל אטאקירען פראנקרייך.

קייזער ווילהעלם האט איבערגעליי־ענט א רעדע וואס האלדען האט געהאל־טען פאר א דייטשער פערזאמלונג אין לאנדאן, און ער האט איהם איינגעלאדען בייצואוואוינען די קייזערליכע מאנעווער רעס. אזוי ווי האלדען האט זעהר גע־

וואלט קריגען געוויסע וויכטיגע איג־פארמאציאנען וועגען דער דייטשער אר־מיי, האט ער די איינלאדונג אָננענומען. אויפ'ן וועג האט ער בעזוכט קעניג ער־ד וואָרד, וועלכער איז דאן געווען אין מא־ריענבאד.

„דאָרט — דערצעהלט דער מאנט־שעסטער גארדיען — האט ער זיך גע־טראפען מיט קעניג פערדינאנד פון בול־גאריען, וועלכער האט פארגעלעגט פאר קעניג עדוואָרד א געוויסען פלאן געגען גריכענלאנד.

קעניג עדוואָרד האט זיך ענטזאגט צו ריידען וועגען פאליטיק מיט פערדי־נאנדען. ער האט געבעטען האלדענען דאס קלאָהר צו מאכען פערדינאנדען, וועלכער, אויב ער האט איהם עטוואס צו זאָגען, זאל ער דאס טהון דורך די ענג־לישע מיניסטארען.

דער „גארדיען" האט דערצעהלט ווי־טער ווי אזוי ביי די מאנעווערס האט דער קייזער צוגעריטען צום פלאץ, וואו האל־דיין איז געזעסען און זיך צו איהם גע־ווענדעט:

"איך האב א פרעכטיגע מאשין אין דיעזער ארמיי, וואס זאגט איהר, מר. האלדען? וואס וואלט איך געווען אָהן איהר, געפינענדיג זי צווישען דיא רוסען אין די פראנצויזען? אבער דיא פראנצויזען זיינען אייערע פערבינדעטע, דערפאר בעט איך אייך ענטשולדיגונג".

האלדען האט איהם געענטפערט, אז ווען ער וואלט געווען אויפ'ן קייזערס פלאץ וואלט ער זיך געפיהלט גאנץ גוט.

האלדען און צוויי פון זיינע מיטהעל־פער זיינען איינגעלאדען געוואָרען אין דייטשען קריעגס מיניסטעריום, וואו גע־נעראל פאן מאלטקע, דער הויפט פון גענעראל שטאב, האט געבעטען האל־דענען איהם שטעלען אירגענד וועלכע פראגען ער וויל.

„אויב אזוי — האט איהם האלדען געענטפערט, וואלט איך געוואלט זעהן די פלענער וועגען אן איבערפאל אויף ענגלאנד."

„מיר האבען דא ניט אזעלכעפלענער — האט איהם מאלטקע געענטפערט.

„אפשר זיינען זיי דארט? האט האל־דען געפרעגט, ווייזענדיג אויף דער גע־ביידע פון פלאטען מיניסטעריום.

מאלטקע האט צוגעגעבען אז זיי געפי־נען זיך דארט, ערקלעהרענדיג אז דיא פלענער זיינען זעהר גוטע.

אין דעם ארטיקעל ווערט צום ערשטען מאָהל דערצעהלט וועגען די פערהאנד־לונגען פון דער באנדאדער איינזענבאהן אין א געשפרעך מיט האלדענען האט דער קייזער צוגעשטימט צו אלעס וואס ענגלאנד האט פערלאנגט.

דאס ענגלישע מיניסטעריום פאר איים לענדישע אנגעלעגענהייטען איז ציפרי־רען געווען פון דיעזע פערהאנדלונגען, אבער עס איז געווען נויטיג אריינצובריע־גען פראנקרייך און רוסלאנד, וועלכע האָ־בען אויך אינטערעסען אין יענע גענענד. דער קייזער האט צוגעשטימט צו אזא מאָנפערענץ, אבער דאס דייטשע אויס־לענדישע מיניסטעריום האט ניט צוגע־לאזט צו א מאָנפערענץ צווישען ענגלאנד דייטשלאנד, פראנקרייך און רוסלאנד, ערקלעהרענדיג אז רוסלאנד האט זיך נאָר ניט וואס צו מישען אין דער באנדאדער איינזענבאהן ליניע.

דאס בעווייזט זאגט דער גארדיען ער־שטענס, אז דער קייזער האט ניט גע־האט די גאנצע דעה און צווייטענס אז דאס אפיציעלע בערלין איז געווען איינ־געטהיילט אין צוויי פארטייען, איינע האט געארבייט פאר הארמאָני צווישען דייטשלאנד, פראנקרייך און ענגלאנד, און א צווייטע וועלכע איז נאָך דאן ניט געווען קיין איינגעשפראָכענע קריעגס פארטיי, האט בעטראכט דיעזע פערהאנד־לונג אלס הילפלאָזע און זאָגאר אלס גע־פעהרליכע. דער קייזער האט בעלאנגט צו דער ערשטער פארטיי, צו דער צוויי־טער האבען בעלאנגט דער קרוינפראנץ, פאן טירפיטץ און דער גענעראל שטאב, האלדענען פון איין זייט און דער קייזער פון דער אנדערער האבען אלעס אָננעווענ־דעט אז צווישען ענגלאנד און דייטשלאנד זאָל הערשען פריעדען, אָבער ווי עס האָט זיך שפעטער ארויסגעוויזען, איז דאס זיי ביידען ניט געלונגען.

אין 1912 האט האלדען וויעדער אמאָל בעזוכט בערלין, ניט צו פערהאנדלען וועג־נען אן אבמאך, נאָר צו בעשפרעכען דיא פאָליטישע לאגע אין אלגעמיין און גאנץ אָפענהערציג, און אלעס בעריכטען צום מיניסטארען קאבינעט.

די הויפט פראגע איז געווען דייטש־לאנדס פראָגראם פון בוען קריעגס שי־פען.

האלדען האט דאן פערזיכערט פאָן בעטהמאן האלוועג, אז ענגלאנד האט ניט קיין שום געהיימע טראקטאטען מיט פראנקרייך און רוסלאנד, א חוץ די, וואס זיינען בעקאנט געמאכט געוואָרען. ענג־לאנדס מיליטעריישע פארבערייטונגען זיי נען ניט געווען קיין פיינדליכע, ריידענ־דיג וועגען מאראקא האט האלדען איהם ערקלעהרט, אויב דייטשלאנד האט בדעה צו אטאקירען פראנקרייך און צושטערען

איהרע פערטהיידיגונגס מעגליכקייטען, דאן וועט ענגלאנד ניט הענען דאס רוהיג צוזעהען און נאָר ניט טהאָן, ווייל דאס וועט זיין געגען איהרע אינטערעסען.

פאָן בעטהמאן האלוועג האט דאן פאָרגעשלאָגען, אז ענגלאנד און דייטש־לאנד זאָלען אבמאכען זיך ניט צו אטאָ־קירען איינער דעם אנדערען. ביי דיעזער געלעגענהייט האט זיך ענטוויקעלט פאָל־גענדער געשפרעך:

האלדען: מיר געפעלט ניט ווי איהר מאכט דעם פאָרשלאג. וואס וועט זיין צום ביישפיעל אז דייטשלאנד וועט מאכען אן אנגריף אויף פאריז, אדער בעלגען, אדער פארטנאל?

קאנצלער (שפאטיש): אדער האָ־לאנד!

האלדען: וועגען האלאנד וויים איך ניט גאנץ גענוי, אבער וואס וועט זיין, אז דייטשלאנד וועט בעפאלען פראנקרייך? ענגלאנד וועט דאן זי־כער ניט בלייבען רוהיג.

קאנצלער: יא, ווי עס ווייזט אויס, זען פון מיין אריינען פארשלאג, נאָר ניט ווערען.

האלדען האט איהם דערנאָך געפרעגט צו וואס טויגען די אבמאכונגען אז דייטש לאנד זעצט פארט צו פערגרעסערען איהר פלאָטע צווייענדיג ענגלאנד צו טהון ראָם זעלבע ענגלאנד, האט ער גע־זאגט, וועט זיכער מוזען בוען צוויי קריעגס שיפען צו דייטשלאנדס איינע.

דעם אנדערען טאג איז דיזעלבע פראגע בעשפראָכען געוואָרען פון האל־

דען, קייזער ווילהעלם, פאָן טירפיץ און פאָן בעטהמאן האלוועג. האלדען האט ערקלערט אז אן אבמאך וואָלט געווען א בקעלעט אהן ביינער, אויב דייטשלאנד וועט אָנגעהן מיט איהר פלאָטען פראָנ־ראם. דער קייזער איז געווען זעהר אוג רוהיג, ווען ער האט פערשטאנען, אז עס קען ניט זיין קיין פאָליטישער אבמאך מיידען עס קען זיין אן אבמאך וועגען דייטשלאנדס פלאָטען פראָגראם. פאָן טירפיטץ האט ערקלעהרט אז פאר דייטש־לאנד איז זעהר שווער צוצוגעבען אז ענג־לאנד זאָל האבען א דאָפעלטע פלאָטע.

האלדען האט זיי דאן ערקלעהרט אז דייטשלאנד קען טהאָן וואס זי וויל, האָס זעלבע וועט טהאָן ענגלאנד.

דייטשלאנד האט דאן געבויט מיט איין שיף וועניגער ווי עס איז פון פריהער בע שטימט געוואָרען. די דייטשע רעגיע־רונג האָ טראן פרוביירט נאכצוגעבען ענג־לאנד וואס זי האט פערלאנגט אבי זי זאָל שליסען אן אבמאך אז זי וועט זיך ניט מישען אין דייטשלאנדס אויסלענדישער פאָליטיק, אבער ענגלאנד האט זיך לאטע נאריש ענטזאגט. וואס דייטשלאנד האט געפיינט מיט איהר „אויסלענדישער פאָ־ליטיק", האט בעוויעזען דער איצטי־גער קריעג.

די אנקלאגע גענען פרא קוראר טשאפלינסקי

פעטראגראד.

עס איז שוין פערטיג די אנקלאגע גע גען דעם פראקוראר טשאפלינסקי וועגען זיין אונגעזעצליכע טהעטיגקייט אין דעם בעזואוסטען ביילים פראָצעס. די אנ־קלאגע שטיצט זיך אויף פאָלגענדע פונק־טען: טשאפלינסקי האט געוואוסט אז די אכראנע האט איהרע פערמאָסקירטע אגענטען אין דעם בעראטהונגס־צימער פון די געשוואָרענע ריכטער, אין טשאפ־לינסקי האט געגען ניט פראָטעסטירט און האט זיך נאָך זעלבסט בענוצט מיט דעם מאטעריאל פון דיעזע אגענטען. טשאפלינסקי האט זיך אויך ניט בענוצט מיט זיין רעכט ארויסצופארדערן פון דער קאטארגע דעם ערות קאראעוו, וועל־כער איז געווען זעהר וויכטיג פאר דעם גאנצען פראָצעס. טשאפלינסקי איז איצט קראנק און דער פראָצעס געגען איהם איז אבגעלעגט געוואָרען.

לשנה טובה תכתבו!

די פירמא

ש. ל. נאטאנזאן און זאנס

דאס איינציגע אידישע האלסייל ליקער הויז אין קענעדע, ווינשען אלע זייערע קאסטומערס און פריינדע א

כתובה וחתימה טובה

יעדען איד איז שוין גוט בעקאנט די עדעליכע בעהאנדלונג און געשמאקע שנאפסען וואס מיר פער־קויפען א גאנץ יאהר און אויף פסח. בעפאר איהר קויפט אנדערשוואו שרייבט צו אונז פאר א פרייז־ליסט.

S. L. NATHANSON & SONS

Proprietors of Distillers Distributing Co.

1072 St. Lawrence Blvd. MONTREAL

אונזער געשעפט איז געשלאסען יעדען שבת, יום טוב.

בענייעט דאס אלטע

עס געהט צו יום טוב און איהר דארפט נייע מלבושים. איהר קענט אבער פערשפארען נייעס ווען איהר וועט אייערע אלטע קליידער מאכען ווי ניי.

דורך די עפישענט קלינערס און דייערס

ווייל מיר קלינען די שעהנסטע סילק דרעסעס, בלאָזעס, קוירטענס

מענער סוטה'ס ליידיס סוטס

מיר רייניגען די וואארע און מאכען זיי ווי ניי אָהן שעדליכע שטאָפען. ניט אונז א טרייעל

קומט אדער טעלעפאָנירט צו

די עפישענט קלינערס און דייערס

ס. זייד פראפ.

205 ספעדיינא עוו. טעל. עדלייד 2897

מיר מאכען העמסטיטשינג, פליטינג און עמברוידערי.

הייד־רא אינספעקטארען מראָגען „בעדזשעס"

איינע א פרוי פון אונזערע קאסטאמערס האט אונז געלעפאנירט דאס א מאו אהן א בעדזש איז אריינגעקומען צו איהר אין הויז און פארלאנגט די ער־לויבניש איבערצוקוקען די עלעקטרישע לאמפען און די דראטען.

כדי פטור צו ווערען שנעל פון אזעלכע באזוכער מאכען מיר ווידער אויפמערקזאם די בירגער דאס אלע אויטיריזירטע הייד־רא אנגעשטעלטע האבען א נומערי רטען בעדזש אויף וועלכען עס איז אויס־געשריבען דאס וואָרט "הייד־רא" מיט איינפאכע ווייסע בוכשטאבען אויף אבלויען בלעכעל. און אויך פון איצטיגען יאהר. יעדער איינציגער וואס וועט ניט קענען ווייזען אזא "בערזש" ווען מען וועט עס פון איהם פארלאנגען זאל ניט ווערען אריינגעלאזען.

Toronto Hydro Electric System

226 Yonge Street - Phone Adel. 2120

Branch—Carlaw and Gerrard Phone Ger. 761

נייע פאל

העטס

לעצטע סטיילס ווייכט און האַרטע

$2.00 $2.50 $3.00 אין 4.00

אויך א סייל פון

פאר

מיט 20 פראצענט ביליגער

BUCKHAM Limited

264 יאנג סטריט

טעלעפאָן אדלייד 3684

פערד

יוניאן סטאס יארד

פון טאראנטא לימיטעד

דער גרעסטער סטאק מארקעט פון לעבעדיגע בהמות איז קענעדע.

קאפיטאל $1,500,000. צוויי הונ־דערט אקער לאנד. דאנדעס סטריט קארס ביז קיעל סטריט, וועסט טארנ־טא. אקשען סיילס יעדען מיטוואך, פרייוואס סיילס יעדען טאג.

W. H. SMITH

Manager Horse Department

Union Stock Yards of Toronto Limited

געהט אפסטערז—שפארט $10.00

שפאט $10.00

אויף אייער נייעם „סוט" וואס איהר קויפט אויף יום טוב

דערפאר ווייל מיר האבען אונזער איינגענע פאבריק אין האבען אונזער „ריטייל סטאר אפסטערז" אנשטאט אן אונטערשטען פלאר. מיר פערשפארען דעם קליין הענדלערס פראפיטען, אין דעם הויבען הענט און די פארקויף הוצאות פון די קאסטען פון אייערע קליידער.

און דערפאר פארקויפען מיר אייך דיעזע $25, $30 אין סוטס און קאוטס

מיר פאסען אייערע קליידער פערפעקט

אין אונזער אפסטערז פריין פאר

$15

בלויז איין פריין

אויך איהר קענט קריגען אזעלכע ווי אונזערע קליידער אפילו מיט $10,00 טייערער אין די אונטערשטע סטארס דאן קומט צוריק און מיר וועלען אייך אומקעהרען אייער געלד.

מיר האבען דעם גרעסטען אפסטערז קליידער שאפ אין קענעדע

THE FAMOUS UPSTAIRS CLOTHES SHOP

UPSTAIRS STORES EVERYWHERE

Opposite TEATON Co. Ltd. ENTRANCE 187 YONGE ST.

מיר פארקויפען דירעקט פון פאבריק צום קאסטומער